

Виноградівщина – один із найбільших і найколеритніших районів Закарпаття. Чарівні гірські пейзажі та пам'ятки старовини, багатство історії та культури, розмаїття фольклорних скарбів, динамічне економічне зростання в останні роки і, як наслідок, – найнижчий в області рівень безробіття – таким є лаконічний портрет цього краю.

Звичайно ж, бібліотекарі Виноградівської районної ЦБС, де, до речі, останнім часом склався ініціативний, обдарований і комунікабельний колектив, намагаються повною мірою використати у своїй роботі особливості рідного краю.

Вже 10 років ЦБС очолює фахівець з вищою бібліотечною освітою Катерина Вашкеба. Вдало визначивши пріоритети та перспективи бібліотечної системи на найближчий період, залучивши до співпраці з місцевою владою, громадськістю, підприємницькими колами, представниками національних меншин всю “бібліотечну сім'ю”, вона разом з усім колективом довела, що в умовах провінції саме бібліотеки – поки що найбільш оптимальні інституції довгострокового зберігання інформації, просвітницькі центри, котрі забезпечують безкоштовний доступ для усієї громади регіону до скарбів людської думки і культури. І, крім усього, – це здатна до самоорганізації система, яка допомагає освоювати нові рівні суспільного розвитку.

Саме тому при ЦРБ та бібліотеках-філіях створено регіональні інформаційні центри, де збирається і надається у користування громадянам інформація про діяльність органів місцевої влади та самоврядування. Для зручності весь матеріал акумулюється на виставках (стендах) “Районна (сільська) влада інформує”. Тут накопичуються опубліковані і неопубліковані документи різноманітної тематики, матеріали сесій районної (сільської) ради, що стосуються соціально-економічного розвитку, фактографічні картотеки. Доповненням до них є банк даних “Виноградівщина”. Особливо популярні серед користувачів матеріали з проблем: “Держава і соціальний захист населення”, “Ринок праці – послуги та надії”, “Захист прав людини і громадянина”, видання Українського освітнього центру реформ.

Матеріали про Виноградівський район, відповідно структуровані, будуть представлені також на Регіональному інформаційному порталі, створеному на базі Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки.

Активно вирішується нині в ЦБС питання інформатизації, надання користувачам інформаційних послуг на електронних носіях, у т. ч. через Інтернет.

Виноградівський район – один із небагатьох районів області, де “Програма поповнення бібліотечних фондів” райдержадміністрацією була прийнята по-діловому: для закупівлі книг та передплати періодики на рік виділяється понад 40 тис. грн., що дає можливість бібліотекам системи отримати по 6-8 назв періодичних видань (в попередні роки 1-2), придбати найбільш актуальну навчальну літературу, інші потрібні книги. Серед 36 бібліотек-філій Виноградівщини 16 обслуговують угорське населення, що компактно проживає в окремих населених пунктах району. Питання поповнення відповідним книжковим фондом цих філій, а також ЦРБ директор успішно вирішує через міжнародний

книгообмін з Національною бібліотекою Угорщини ім. Ф. Сечені,

співпрацю з національно-культурними товариствами, окремими угорськомовними авторами. В цілому за рахунок державних, спонсорських коштів, “Української бібліотечної серії”, дарів авторів книг та бібліотечного активу, платних послуг, міжнародного книгообміну фонд системи щороку поповнюється майже на 17 тис. прим. документів, з них понад 12 тис. прим. придбається за бюджетні кошти.

Бібліотеками системи обслуговуються понад 51 тис. користувачів, з них 25,5 тис. – дорослі, 10,1 тис. – юнацтво, 16,1 тис. – діти (48% від загального числа населення). Книгозабезпеченість 1 користувача становить 13,1 прим.

Основні категорії користувачів – учні загальноосвітніх шкіл, студенти вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, викладачі, державні службовці, спеціалісти сільського господарства, пенсіонери. Постійне вивчення їхніх інтересів через анкетування, опитування дало змогу значно зменшити кількість відмовлень, а з підключенням ЦРБ до Інтернету – звести відмовлення до мінімуму.

Ефективність роботи бібліотек, їхня роль у житті тієї чи іншої громади багато в чому залежить від авторитету бібліотекарів, їхнього вміння налагодити співпрацю у своєму регіоні.

Працівники Виноградівської ЦБС давно користуються заслуженою повагою серед земляків, а ЦРБ, міська бібліотека-філія, ряд сільських бібліотек-філій стали помітними просвітницькими центрами, осередками культурного життя свого регіону.

Протягом року в місцевій пресі вміщуються по 10-15 матеріалів, що розповідають про заходи бібліотек Виноградівщини. Одна з таких публікацій присвячувалася досвіду роботи бібліотеки-філії с. Дротинці та її завідувачки О. Богля. Окрім іншого, при цій бібліотеці вже кілька років успішно діє клуб за інтересами “Господарочка”.

Значною популярністю у відвідувачів користуються клуби “Афродіта” (працює при міській бібліотеці-філії), “Милосердя” (при бібліотеці-клубі с. Мала Копаня).

Культурно-просвітницьку роботу ЦБС вирізняють активна співпраця з товариствами, владними структурами, творчою інтелігенцією району, а також використання найрізноманітніших форм спілкування з аудиторією. Серед них такі, як літературний вернісаж “Українська книга – жива пам'ять народу” (про творчість письменників „Розстріляного відродження”), брейн-ринги та інформини на актуальні теми, що стосуються минулого, сучасного і майбутнього Виноградівщини.

Бібліотекарі активно доносять до місцевої громади матеріали про багату історію та літературну географію району, скарби народної культури. Так, у цикл краєзнавчих читань увійшли презентації книг відомого краєзнавця Ю. Чорі “Землі до лиця її околиця”, “Що не сільце – своє лице”, місцевого автора В. Шура “Нариси історії Севлющини” (колишня назва Виноградівщини), літературні години, присвячені життю і творчості уродженців краю – Ю. Боршоша-Кум'ятського, І. Кутлана, М. Жигмонда, Ш. Горвата та ін. Цьому сприяють картотеки: “Видатні земляки”, “Майстри

В. Лехцер

народних промислів Виноградівщини”, “Музичне життя Виноградівщини”, “Це – нашої історії рядки” та ін.

Вартим уваги є досвід співпраці міської бібліотеки-філії з районним центром соціальної служби для молоді і відділом у справах сім’ї та молоді райдержадміністрації. Результат цієї співпраці – щомісячний бюлетень “Родзинка”, який, крім актуальних молодіжних новин району, подає інформацію про нові книги та періодику, роздуми щодо прочитаного, тематичні добірки афоризмів відомих письменників.

Роботу з молодіжною аудиторією у ЦБС вважають одним із пріоритетів. Якщо клуб “Афродіта” та бюлетень “Родзинка” покликані сприяти загальному розвитку та морально-естетичному вихованню молоді, то молодіжні інформаційні центри, що діють при абонементках для юнацтва ЦРБ та мі-

ської бібліотеки-філії, спрямовані на допомогу тим, хто розпочинає власну справу або прагне одержати освіту, вибрати професію, потребує соціального чи юридичного захисту.

Навіть короткий огляд діяльності Виноградівської ЦБС свідчить про те, що ефективність бібліотечної роботи, роль бібліотек у житті місцевої громади залежать від того, наскільки вірно обирають бібліотекарі соціально значимі для різних категорій населення пріоритети роботи, від їхнього вміння поєднати у своїй діяльності морально-естетичний та соціальний аспекти. І тоді наповнюється конкретним змістом визначення, запропоноване читачами вищезгаданого бюлетеня “Родзинка”: “Бібліотека – це справжній путівник для справжнього героя нашого часу”.

Маємо надію

З А українськими письменниками закріпилася репутація невизнаних. Геніїв чи ні – проте нікому не відомих. Більшість опитувань: “Кого ви знаєте серед сучасних українських літераторів?” – отримують максимальну більшість відповідей на кшталт: “Ну, навіть не знаю...” У крайньому разі називають кілька імен зі шкільних хрестоматій.

Тим не менше, сучасна українська література є. Більше того, вартісних творів із кожним роком стає все більше. Свідчення тому – літературні премії та звання – як українські, так і міжнародні, – присуджувані нашим письменникам. І хоча погляд на ці регалії може бути категорично негативним – мовляв, справжній геній жодного офіційного визнання не потребує, і переліки нагород є просто свідченням того, що “світ ловив і спіймав” письменника, все ж подивимося зблизька на сучасних українських літераторів, спійманих світом. А вже тоді робитимемо висновки про їхню славу чи невідомість.

Лейпцизька премія європейського порозуміння Юрій Андрухович

Найсвіжішою новиною про нагородження стало повідомлення, що прийшло наприкінці грудня 2005 р. із Німеччини: Юрію Андруховичу було присвоєно Лейпцизьку премію європейського порозуміння. Почесну відзнаку підкріплено премією 15 тисяч євро, котру прозаїку та поету було вручено 15 березня 2006 року під час відкриття Лейпцизького книжкового ярмарку. Премію присуджено за останній прозовий твір Андруховича – роман “Дванадцять обручів”, що минулого року з’явився друком німецькою мовою у видавництві “Зуркамп”.

Вихід книги в Україні у 2003 році (видавництво “Критика”) був ознаменований літературним скандалом – певні кола громадськості не сприйняли того, як письменник “переосмислює” біографію одного з найяскравіших українських поетів ХХ століття Богдана-Ігоря Антонича. Справжнє життя Антонича було геть коротким – 28 років, чинним та академічно правильним. Тому Андрухович зважився на таку собі містифікацію – і одним із розділів “Дванадцяти обручів” зробив вставну новелку про улюбленого поета. На її сторінках лемківський поет постає гульвісою, що вів нестримне та розпусне богемне існування. Дотримано усіх “канонів”: дівчатка, п’янки, кохана повія, тривалий зв’язок із рід-

ною тіткою, спроба самогубства... Гидота!

– скривилися на таку вільність у поведженні зі скромним Антоничем одні читачі. Вигадка, приводом до якої служили вірші самого Антонича, – заперечили інші. Скандал! – погодилися всі. Хоча скандалу для підвищення інтересу до себе роман Андруховича навіть не потребував, адже був довгоочікуваним – виданим по семи роках перерви після попереднього прозового твору автора – “Перверзій”.

“Дванадцять обручів” можуть служити зразком твору, що містить величезну кількість алюзій: Антоничеві рядки у ньому цитуються безліч разів, відкрито і приховано – від назв розділів аж до інсценування віршів. Та й сам роман написано саме “для вшанування Антонича, для вічного його повернення”. Проте німецьких читачів та критиків навряд чи ця книга привабила власне пошануванням безперечно гідного пошани, але малознаного навіть у нас, поета.

Так у чім же секрет визнання? Обґрунтування оргкомітету конкурсу звучить так: роман нагороджено за те, як він поєднує міф і магію, водночас відтворюючи суспільні суперечності перехідного періоду та відкриваючи західному читачеві забутий центр нашого континенту. І дійсно: ще одна з алюзій “Дванадцяти обручів” відсилає до міфу про смерть Орфея, у ролі якого – австрієць Карл Йозеф Цумбруннен, що приїхав до України саме тим “відкривачем забутого центру Європи” й знайшов тут кохання та загибель. Та й не варто скидати з рахунків безперечний шарм Андруховичевого письма – самодостатні передісторії, барокові нагромадження в описах, скупість у поведженні з часом та багато іронії... Певно, це і є та зачіпка, на яку спіймався світ.

Літературознавці будуть ще довго сперечатися, чи мають право романи Андруховича зватися “постмодернізмом”, чи це якесь специфічне “необароко”, чи просто електика стилів, що не піддається визначенню. Але безспірний факт: твори Андруховича належать до літератури елітарної, і їхній читач – і у нас, і закордоном – має бути готовий до високо поставленої планки.

Найкращі фантасти Європи–2005 Марина та Сергій Дяченки

“Із погляду психіатра, реалізм – це районна лікарня, поліклініка, станція швидкої допомоги, а фантастика – науково-дослідна лабораторія. Люди в ній займаються експери-

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

В. Левцицька